రామాయణంలో హనుమంతుడు

ఉషశ్రీ

ఎప్పుడు, ఎక్కడ, ఎవరితో, ఎంత మాట్లాడాలో తెలిసిన వాడు హనుమంతుడు.

రామాయణంలో హనుమంతుని వెంట అనుదినం ఒకగంట తిరుగుతూంటే మన ధీశక్తి వికసించి దానిని ఎదుటివారికి తెలిపే సంభాషణ చాతుర్యం లభిస్తుంది. కిష్కింధలో హనుమత్ప్రవేశం నుండి యుద్ధకాండ చివర రామపట్టాభిషేక పర్యంతం ఈ ధీమంతుని వెంట సావధాన చిత్తులై నడవండి. కొంతలో కొంతయినా మాట్లాడేశక్తి అలవడుతుంది.

3

మనం వ్యాఖ్యానించుకోవలసింది - ‘రాజ్యం - ప్రాప్తం‘ అనే - రెండు మాటల వెనుక హనుమంతుని మనస్సులో ఎంత ఊహ ఉన్నదో తెలియడానికి.

అంతతో ఆగాడా!

కీర్తి పొందావు, కులానుగతమైన సంపదలు పెరుగుతున్నాయి -

ఒక రకంగా చూస్తే ఇవన్నీ సుగ్రీవునికి దక్కవలసింది కాదు, ఇవన్నీ రాముని కారణంగా లభించాయి, అందుకే ఆ వాక్యాన్ని అనుసరిస్తూ -

మిత్రాణాం సంగ్రహశ్శేషః

స్నేహితుని కార్యం నిర్వర్తించడం మిగిలింది.

జరిగిన ఉపకారం చెప్పి, అంత ఉపకారం చేసిన మిత్రుని కార్యం విస్మరించరాదని మృదువుగా హెచ్చరించడంలో ఉంది ఆయన వివేకం. కాలం అతిక్రమించకుండా మిత్రుల కార్యం నిర్వర్తించే వాని రాజ్యం, కీర్తి, ప్రతాపం వృద్ధిపొందుతాయి.

కోశాగారం, సైన్యం, మిత్రులు ఈ మూడింటినీ సమంగా చూసుకునే రాజు అభ్యుదయం పొందుతాడు. సదాచార సంపన్నుడవైన నీవు మిత్రకార్య నిర్వహణ సాగించాలి.

ఎటువంటి పనులున్నా విడిచి స్నేహితుని కోసం నడుం కట్టే వానికి ఏ అనర్థాలూ ఉండవు, ఈ విషయంలో కాలాతిక్రమణం కారాదు, అలా జరిగితే అది చాలా ప్రమాద హేతువు.

సీతాన్వేషణ మిత్రకార్యం, అప్పుడే కాలాతిక్రమణం అయ్యింది, ఆయన ఈ మాట తన నోటితో చెప్పడు, ఆయన అభిజాత్యం అంతటిది.

ఆయన మనకి మేలు చేశాడు, అందుకు మనం ఋణం తీర్చుకోవాలి.

నీకు ఉపకారం చేయని వాడికి కూడా మేలు చేసే స్వభావం నీది, కాలం అతిక్రమించినా, కన్ను తెరిచి వానరులకు ఆజ్ఞాపించు.

అందుకే రాముడన్నాడు - ఇటువంటి సచివుడున్న ప్రభువు సాధించలేనిది లేదని.

యజమాని శ్రేయస్సు కోరేవాడు ఎంత కాలజ్ఞానంతో వ్యవహరించాలో, తన ప్రభువు అప్రమత్తుడై ఉంటే ఆయనకు కర్తవ్యం ఎలా ప్రబోధించాలో కనిపిస్తుందిక్కడ.

●●●

అనుకున్నంతా అయింది.

వానలు వెనకబడి, మేఘాలు తెల్లని దూదిపింజలవలె ఆకాశంలో తిరుగుతున్నా, నదీ ప్రవాహాలలో దూకుడు తగ్గి, బురద విరిగి అక్కడక్కడ ఇసుక తిన్నెలు ఏర్పడినా, నెమళ్ళు నాట్యాలు మానినా సుగ్రీవునికి కామభోగం నుండి బైటపడాలనే తలంపు రాలేదు.

కాలజ్ఞుడైన శ్రీరామచంద్రుడు తన తమ్ముని పిలిచి -

సుగ్రీవుని విషయం తేల్చుకు రమ్మన్నాడు. అన్నగారి బాధ తెలిసిన లక్ష్మణుడు కన్నుల నిప్పులు చెరుగుతూ కిష్కింధచేరి అంతఃపుర ద్వారంలో నిలిచి ధనుష్టంకారం చేశాడు. అప్పటికి తెలివి వచ్చిన సుగ్రీవుని ఎదుట నిలిచి, హనుమంతుడు:

సర్వథా నైతదాశ్చర్యం
యస్త్వం హరిగణేశ్వరః
నవిస్మరసి సుస్నిగ్ధం
ఉపకార కృతం శుభం

వానరేశ్వరా, ఉపకారం చేసిన స్నేహితుని మరచిపోక పోవడంలో ఆశ్చర్యమేమున్నది, ఆయన ప్రాణభీతిని విడిచి నీకోసం వాలిని సంహరించాడు. ఇప్పుడైనా ఆయన లక్ష్మణుని పంపించాడు అంటే అంత కోపంలోనూ స్నేహభావం పోనందువల్లనే.

ప్రమత్తుడవై ప్రతిజ్ఞాకాలాన్ని మరిచిపోయావు.

అది గుర్తు చెయ్యడానికే రామానుజుడు వచ్చాడు. మన ప్రయత్నం మనం ప్రారంభించాలి. ఇప్పుడాయన పలికే పరుష వాక్యాలు వినక తప్పదు. రాజు హితువు కోరే మంత్రి చెప్పవలసిన మాటలు నిర్భయంగా చెప్పాడు.

రాముడు ధనుస్సు సంధిస్తే దేవాసురగణాలు గజగజలాడతాయి. ఆయనకు కోపం వస్తే మనం ఓరిమితో ఆయన పాదాలమీద పడి శాంతింపజేసుకోవాలి. భార్య భర్త దగ్గర ఎలా ఉంటుందో అలా ఉండాలిప్పుడు నువ్వు.

ఆయన ఎంతటివాడో ఎరుగుదువు. చేసిన ఉపకారం అనుభవిస్తున్నావు. ఇప్పుడింక రామశాసనమే కాదు రామానుజుని శాసనం కూడా శిరోధార్యమే అన్నాడు.

చేసిన ఉపకారాన్ని విస్మరించకపోవడం - అని ప్రారంభించాడు. మనకు తెలుసు, హనుమంతునికీ తెలుసు - సుగ్రీవుడు మదిరాపానంతో మదవతీ పరీరంభంలో అన్నీ మరిచిపోయాడని. కాని ఆయన తన ప్రభువు కనక అలా ఆరంభించి, వాని ప్రమత్తతను గుర్తింపజేసి, ఆ తరువాయి కర్తవ్యం బోధించాడు. హనుమంతుని మాటలు పైకి కనిపించే అర్థాన్ని కాక వ్యంగ్య మర్యాదలో సుగ్రీవుని కాలజ్ఞాన రాహిత్యాన్ని తెలుపుతాయి. సాహిత్యం ఆలోచనామృతం అనే వాక్యం మనసులో ఉంచుకుని హనుమంతుని ప్రసంగం వినాలి.

మననం చేసుకోవాలి. లక్ష్మణుని కంటె తీవ్రంగానే చెప్పాడు. కాని మాటలలో పారుష్యం లేకుండా మృదువుగానే మందలించాడు. అదీ రాముని ప్రశంసలందుకున్న మారుతి సంభాషణా చాతుర్యం.

సుగ్రీవుడు మదిరాపాన మత్తులో ఉండగా, లక్ష్మణుని రాక సమయంలో ఎలా మాట్లాడాడో చూశాం.

●●●

ఇప్పుడొక విషమ సన్నివేశం ఎదురవుతున్నది -

రామాయణం చదివేవారు కూడా పట్టించుకోని సన్నివేశం;

తప్పని సరిగా చూడవలసిన దృశ్యం ఇది.

వానరులలో కొందరిని అంగదుని నాయకత్వాన దక్షిణ దిశగా సీతాన్వేషణకు పంపాడు సుగ్రీవుడు, వారు తిరిగి తిరిగి ఆకలి, దాహం బాధిస్తుంటే ఒక బిలద్వారం చెంతకు చేరారు. చుట్టుపక్కల మంచినీటి చెరువుకాని, ఫలాలున్న వృక్షం కాని లేదు. ఆ బిలద్వారం నుంచి తడి ముక్కులతో జలపక్షులు రావడం చూసి హనుమ్మంతుడు ఈ కొండగుహ లోపల సరోవరం ఉన్నదని భావించి:

ఈ బిలం నుండి హంసలు, క్రౌంచ పక్షులు, సారసాలు, తడిసిన రెక్కలతో చక్రవాకాలు వస్తున్నాయి చూశారా, అంటే ఈ లోపల సరోవరమో, దిగుడుబావియో, ఉండి తీరుతుంది, బిలద్వారం దగ్గర వృక్షాలు కూడా ఉన్నాయి, అంటూ ముందడుగు వేశాడు.

చెట్టు పెరగాలంటే నీరుండి తీరాలి, అనే ఊహ తెలిసినవాడు కనకనే ఆ మాట అనగలిగాడు.

ఈ గుహకు స్వయం ప్రభా బిలం అని పేరు, ఇది మయుడు నిర్మించాడు. ఈ మయుడే మహాభారతంలో పాండవులకు సభాభవనం నిర్మించిన దానవశిల్పి.

అదే మయసభగా ప్రఖ్యాతమైంది. అక్కడ దుర్యోధనుడు పరాభవం పొందిన కారణంగా భారతంలో జూదం ప్రవేశించి అల్లకల్లోకం చెలరేగింది. అందువల్ల అది మనకు గుర్తున్నది. అంతకు మించిన అద్భుతమైన భవనం ఈ బిలంలో మనం చూడబోతున్నాం.

బిలద్వారం నుండి వానరులు నాలుగడుగులు వేశారు. అంతే కటిక చీకటి, కన్ను పొడుచుకున్నా కనపడదు. ఒకరి చెయ్యి పుచ్చుకుని ఒకరు నడుస్తున్నారు. చీకటిలో గాలి తిరిగినట్లు తిరుగుతూ ముందుకు నడవగా కాంతి గోచరించింది. ముందడుగు వేశారు.

సువర్ణ కాంతులీనే వృక్షాలు, వాటిని అల్లుకుని లతలు, అన్నీ పూలగుత్తులతో సువాసన లీనుతూంటే, చెట్లమీద పండిన ఫలాలు నోరూరిస్తున్నాయి. వైఢూర్యాలు పొదిగిన శిలావేదికలు, బంగారు రంగు చేపలూ, తాబేళ్ళూ సంచరించే సరోవరాలు స్వచ్ఛమైన జలాలతో అలరారుతున్నాయి.

బంగారు కిటికీలకు తెరలతో వెండి బంగారు భవనాలు పగడాల శోభలీనే తుమ్మెదలు పూలలోని మకరందం త్రాగుతున్నాయి.

అక్కడ భోజనానికి, పానానికి అన్నీ రజిత, సువర్ణపాత్రలే; బంగారు తీగలకు చుట్టిన ముత్యాల జాలరులతో పల్లకీలు, దివ్యాంబరాలు, రత్నకంబళ్ళు ఎటుచూసినా రత్న, మాణిక్య, వైఢూర్య, స్వర్ణవస్తుజాలమే.

ఇది మయుడు నిర్మించుకున్న బిలమందిరం. ఆ మందిరంలో తిరుగుతూ తిరుగుతూ వానరులు ఒక తపస్వినిని చూశారు. లేడిచర్మం ధరించి, పద్మాసనం వేసి కూర్చున్న ఆ తాపసి దగ్గరకు వెళ్ళి చేతులు జోడించి, తలవంచి, హనుమంతుడు:

అమ్మా, ఈ బిలమందిరం ఎవరిది, నీవెవరవు? అని ప్రశ్నిస్తూనే తన తప్పు తెలుసుకుని -

"అమ్మా! ఆకలి బాధతో దాహపీడతో ఈ అంధకార బంధురమైన బిలమార్గాన వచ్చాం. ఇక్కడివన్నీ చూడగానే మాకు ఆశ్చర్యంతో మనస్సు పనిచేయడం మానివేసింది.

ఇంత అద్భుతమైన సువర్ణ మాణిక్య వైఢూర్య భవనాలు ఎవరివి? నీ తపఃశ్శక్తితో ఇవన్నీ సాధించావా! మరే మహాతపస్వి శేకరుడైనా ఈ అద్భుత నిర్మాణం సాధించాడా! అనుగ్రహించి ఈ విశేషాలు చెప్పు" అన్నాడు.

ఇక్కడ కూడా రామునితో మాట్లాడినట్టే, నీ వెవరవు? ఈ మందిరం ఎవరిది? అని ప్రశ్నించాక తన తప్పు తెల్సుకున్నాడు, తన విషయం చెప్పడం మరిచాడు.

అక్కడికెందుకు రావలసి వచ్చిందో చెప్పాడు. ఆకలితో, దుప్పికతో అలసి వచ్చాం, క్షుత్తు, పిపాస ఎంత బాధిస్తాయో, ఆ బాధలో ప్రాణి ఏ సాహసానికైనా తెగిస్తుందనే విషయం మానవ ప్రాణికి తెలిసి తీరుతుంది, కనకనే అలా మొదలు పెట్టాడు.

అది మహారణ్యం, అందులో కొండగుహ, బిలద్వారం - అంటే అది ఎంత రహస్య ప్రదేశమో తెలిసి ఉండాలి. అటువంటి చోట ఒక తపస్విని ముందు ఎలా ప్రసంగం ప్రారంభించాలో చూపించాడు. ఆ తరువాయి ఆవిడ ఇచ్చిన ఫలాలు ఆరగించి, ఆవిడ అనుగ్రహంతో సాగర తీరానికి చేరారు.

●●●

సముద్రాన్ని చూడగానే మన యోధులందరూ నీరుకారి కూలబడ్డారు. సముద్రం ఆవలి ఒడ్డు కనబడటం లేదు, అది దాటి లంకలో సీతాదేవిని చూసి రావాలి, లేకుంటే ఎవడికి ప్రాణాలుండవు.

నెలదాటకుండా సీతాదేవిని చూసి రాకపోతే మరణ దండన, అది సుగ్రీవాజ్ఞ

స్వయంప్రభ గుహ దగ్గరే నెలదాటింది, దానికి తోడు సీతాదేవిని చూడకుండా వెడితే ఇంకేముంది. వానరులందరి ప్రాణాలు పోతాయి. ఆ దశలో అందరూ ప్రాయోపవేశానికి సిద్ధపడుతుంటే, వారి నాయకుడు అంగదుడు -

"వానర వీరులారా! మీలో ఎవరెవరు ఎంతెంత దూరం లంఘించగలరో చెప్పండి," అనగానే పది యోజనాలనుంచి ఎనభై యోజనాలు దాటే శక్తికలవారు తమ తమ ప్రతాపం వ్యక్తం చేశారు.

అదంతా వింటున్న జాంబవంతుడు:

"వయోభారం వల్ల శక్తి తగ్గి ఇలా ఉన్నాను కాని, నేను అవలీలగా నూరుయోజనాలు దాటి తిరిగి రాగలిగే వాడిని. ఇప్పుడైనా తొంభై యోజనాలు అనాయాసంగా వెళ్ళిరాగలను. ఎప్పటివాడను నేను? నారాయణుడు - వామనావతారవేళ - త్రివిక్రమరూపం ధరించినపుడు ఆయనకు ప్రదిక్షణం చేసిన వాడిని, " అంటాడు.

తొంభై యోజనాలు నా వంతు, అని ఆగితే ఇబ్బంది లేదు.

కాని యవ్వనం నాటి సాహస గాథలు చెప్పడం వృద్ధుల లక్షణం, ఇప్పటికీ ముసలివారు మన కంటబడితే, సందర్భం దొరికితే తమ వయసు నాటి గాథలు చెప్పకుండా వదలరు. ఆ వార్ధక్య లక్షణం ప్రకటించకుండా వదలలేదు వాల్మీకి, ఇది ప్రసంగాంశం కాకపోయినా ఆదికవి పరిశీలనా దృష్టి స్మరించుకుంటే పులకిస్తుంది గుండె

●●●

చివరకు జాంబవంతుని ప్రేర్ణపై హనుమంతుడు సాగర లంఘనానికి ఉద్యుక్తుడై శరీరాన్ని విజృంభింపజేసి ఉపన్యసిస్తాడు. ఆ ఉపన్యాసానికి ముందు జాంబవంతుని ధీశక్తి కూడా చూద్దాం.

ఎవరి ప్రతాపం వారు చెప్పి దీనవదనులై కూర్చున్నారు వానరులందరూ. హనుమంతుడు ఏమీ మాట్లాడలేదు. ఒక వార మౌనంగా కూర్చున్నాడు. జాంబవంతుడు వాని దగ్గరగా వెళ్ళి:

వీర వానర లోకస్య
సర్వశాస్త్ర విశారద తూష్ణీం ఏకాంత మాశ్రిత్య

హనుమన్ కిం న జల్పసి

హనుమన్ హరి రాజస్య
సుగ్రీవస్య సమోహ్యాసి
రామలక్ష్మణ యోశ్చాపి
తేచసాచ బలేనచ

నిఖిల వానర శ్రేష్టుడా! శాస్త్ర విశారదా! ఇంతటి వాడివి నువ్వు ఏమీ మాట్లాడకుండా ఇలా ఉదాసీనంగా కూర్చుని పోయావేం!

మన ప్రభువు సుగ్రీవునితో సమానుడువు, తేజస్సులో, బలంలో రామలక్ష్మణులంత వాడివి. కాశ్యపుడైన గరుత్మంతుడు ఈ సాగరం మీద ఆహారం కోసం అటూ ఇటూ ఎగరడం చూశాను. ఆయన రెక్కలలో ఉన్న శక్తి నీ భుజాలలో ఉన్నది. విక్రమంలో, వేగగమనంలో ఆయనతో సమంగా నిలబడగలవాడవు.

బలం బుద్ధిశ్చ తేజశ్చ
సత్వం చ హరిపుంగవ
విశిష్టం సర్వ భూతేషు
కి మాత్మానం న బుద్ధ్యసే

"బలంలో బుద్ధిలో తేజస్సులో శక్తిలో నీ అంతటివాడు భూతకోటిలో లేడు. అంతవాడివి ఇలా కూర్చుండి పోయావేమయ్యా!" అని ప్రశంసిస్తూ హనుమంతుని జనన గాథను వినిపించి, ఆయన శక్తి వ్యక్తం చేశాడు.

ఆ క్షణం వరకూ హనుమంతుని గురించి ప్రస్తావన ఇంతగా ఎక్కడాలేదు, అందునా జాంబవంతుని వంటి వృద్ధుని నోట ఇటువంటి ప్రశంస రావడం మరీ విశేషం. హనుమంతునివల్ల కార్యం సాగాలి. సాగాలీ అంటే ఎలా మాట్లాడాలో చూపించాడు, వృద్ధుడైన జాంబవంతుడు. అదే అనుభవం కలవారు మనతో ఉంటే విషమ సమస్యలు ఎదురైనపుడు ఎలా పరిష్కరించుకోవచ్చునో రామాయణం బోధిస్తుంది, ఈ ఘట్టంలో.

(తరువాయి వచ్చేసంచికలో)

Comment on this article..

మంచి పుస్తకాన్ని మించిన మంచి బహుమతి లేదు..! వివరాలకు తరువాతి పేజీ చూడండి..!

శ్రీ ఉషశ్రీ పుస్తకాలని
బంధుమిత్రులకి శుభాకాంక్షలతో బహుకరించండి
ధర్మసందేహాలు
వెల రూ. 60/-
50 కాపీలు - రూ. 2400/-
100 కాపీలు - రూ. 4200/-
ధర్మ సందేహాలు
ఉషశ్రీ
శ్రీ వేంకటేశ్వర కల్యాణం
శ్రీ వేంకటేశ్వర కల్యాణం
వెల రూ. 100/-
50 కాపీలు - రూ. 3000/-
100 కాపీలు - రూ. 5000/-
గీతాసారం
వెల రూ. 30/-
50 కాపీలు - రూ. 1250/-
100 కాపీలు - రూ. 2100/-